

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 27766/2023
22.11.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић, Радославе Мађаров, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Немања Кузовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредног суда у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 236/22 од 10.08.2023. године, у седници већа одржаној 22.11.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 236/22 од 10.08.2023. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гжрр 236/22 од 10.08.2023. године и пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 127/21 од 13.06.2022. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду Прр1 127/21 од 13.06.2022. године, исправљеном решењем истог суда Прр1 127/21 од 02.09.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати 1.052.291,04 динара, са законском затезном каматом од 01.09.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка од 36.750,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гжрр 236/22 од 10.08.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиље и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, с предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној примени члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23) - ЗПП, Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене.

Према наведеној одредби ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, или ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија).

Наводи ревизије којима се оспорава висина штете, у коју је урачуната и законска затезна камата обрачуната конформном методом, по оцени Врховног суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, пред Трговинским судом у Београду је 26.09.2007. године покренут поступак стечаја над ДП „Прва српска фабрика шећера Димитрије Туцовић 1898“ Београд. Стечајни дужник је у моменту отварања стечајног поступка био друштвено предузеће са 100% уделом оснивача. Стечајни суд је донео закључак о листи утврђених и оспорених потраживања Ст 75/2007 од 19.02.2008. године. Тим закључком тужиоцу, као повериоцу четвртог исплатног реда, признато је потраживање у укупном износу од 1.052.291,04 динара, у који је поред главнице урачуната и приписана законска затезна камата, обрачуната до дана отварања поступка стечаја применом конформног метода (при чему висина износа главнице и приписане камате нису опредељени појединачно). Тужилац у стечајном поступку није наплатио своје потраживање. Из изјашњења стечајног управника од 31.03.2022. године, утврђено је да је наведеним Закључком Трговинског суда Ст 75/2007 од 19.02.2008. године, тужиоцу утврђено стечајно потраживање у четвртог исплатног реду у укупном износу од 1.052.291,04 динара и да ће се утврђено потраживање кориговати сходно одлуци Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године. Измене наведеног закључака није било. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 956/2021 од 14.04.2021. године, донетим по приговору тужиоца, утврђено је да је у предметном стечајном поступку повређено право на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном

судији да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме све мере како би се стечајни поступак што пре окончао.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су о праву тужиоца на накнаду материјалне штете, проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Правилно су нижестепени судови закључили да тужена одговара за штету када тужилац, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није наплатио своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац је стекао право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку у висини главног дуга, као и право на камату до момента покретања стечајног поступка.

Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете у делу одлуке о камати (обрачуната конформном методом) у капитализираном износу која чини део главног захтева.

Наиме, Закључком Трговинског суда у Београду Ст 75/2007 од 19.02.2008. године тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 1.052.291,04 динара, у који су урачунати и приписани главници законска затезна камата обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Обрачун законске затезне камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења наведеног закључка, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Након објављивања ове одлуке законска затезна камата на износ главног дуга повериоца, овде тужиоца, у стечајном поступку није обрачуната применом пропорционалне методе (прост интересни рачун), будући да из утврђеног чињеничног стања произилази да није било измене закључка од 19.02.2008. године.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и тужену обавезао да тужиљи накнади штету у износу утврђеном закључком стечајног суда од 19.02.2008. године. Другостепени суд је прихватио становише првостепеног суда, а у образложењу побијане пресуде није посебно ценио жалбене наводе, који наводи се основано истичу

и у ревизији, да је потраживање тужиоца признато закључком стечајног суда од 19.02.2008. године било нужно кориговати у делу обрачунате законске затезне камате у складу са одлуком Уставног суда (прерачунати је применом простог интересног рачуна) и чланом 60. став 3. Закона о Уставном суду, нашавши да тужена наведена чињеницу није истицала у првостепеном поступку, а да је истицање ове чињенице у жалби противно одредби члана 372 ЗПП.

Изложено правно становиште нижестепених судова, по оцени Врховног суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Наведеним Закључком стечајног суда 75/2007 од 19.02.2008. године тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 1.052.291,04 динара где је урачуната и приписана главници законска затезна камата обрачуната до дана отварања стечајног поступка применом конформне методе (при чему висина главнице и приписане камата нису одређени у номиналним износима).

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07,... и 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног суда о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је, по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је извршити разграничење и обрачунати најпре главницу, а затим на главницу обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна.

У конкретном случају то није учињено у поступку стечаја, јер након доношења закључка од 19.02.2008. године није било новог обрачуна којим би била утврђена укупна висина тужиочевог потраживања где би на главни дуг била обрачуната законска затезна камата простим интересним рачуном и то за период од дана доспелости потраживања утврђених правноснажним пресудама против дужника до дана отварања поступка стечаја.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису ценили најпре висину главног дуга, а затим ни правилност обрачуна висине тражене камате обрачунате у капитализираном износу на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено. У поновном поступку, првостепени суд ће поуздано утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, тако што ће затражити од Привредног суда у Београду, односно од стечајног управника да најпре изврши разграничење главног дуга из укупно признатог потраживања од 1.052.291,04 динара, а затим на утврђену висину главнице да изврши и обрачун законске затезне камате из Закључка Ст 75/2007 од 19.02.2008. године у односу на тужиоца од дана доспелости његовог потраживања до дана отварања стечајног поступка, у складу са одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године, односно методом простог интересног рачуна, након чега ће донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163.став 4. ЗПП.

Имајући у виду напред изнето Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић